

Gerard Kramer

De volgorde van de brieven aan Tessalonica

WoordStudie

-

Deze keer geen echte WoordStudie, maar een probleem, en dat is: Wat is de volgorde van de beide brieven aan de Tessalonicenzen? Het zal bij menige lezer verbazing wekken dat er onder de uitleggers geen eenstemmigheid is over de volgorde van Paulus' beide brieven aan de christenen in die plaats. Anders gezegd: enkele uitleggers denken dat de beide brieven qua volgorde moeten worden omgewisseld. Als zij gelijk hebben, schreef Paulus dus eerst 2 Tessalonicenzen en daarna 1 Tessalonicenzen.

Laat ik meteen zeggen dat de volgorde van de Bijbelboeken – dus ook van de brieven – niet geïnspireerd is. We kunnen dus ontspannen met het probleem omgaan, en eerst kennismaken van de argumenten die deze uitleggers aanvoeren. Daarna zullen we vaststellen of we deze argumenten overtuigend vinden of niet.

Wat zijn de argumenten die bepaalde uitleggers – de meest recente is Wanamaker,¹ de vroegste is Hugo de Groot (1641, geciteerd door anderen) – hebben aangevoerd om de volgorde van deze brieven om te draaien? Hieronder

¹) Charles A. Wanamaker, *The Epistles to the Thessalonians*, in: *The New International Greek Testament Commentary*, Grand Rapids, Michigan 1990

geef ik een eigen verwerking van deze argumenten en van de kritische bespreking die Bruce² al enkele jaren eerder gaf:

- a. *In 2 Tess. 1:4-5 is sprake van vervolging in de tegenwoordige tijd; in 1 Tess. 2:14 wordt naar de vervolging verwezen in de verleden tijd.*
- b. *Het manco van mensen die ongeregeld wandelen door niet te werken lijkt Paulus in 2 Tess. 3:11-12 onlangs te zijn gebleken, terwijl dit wangedrag in 1 Tess. 4:10-12; 5:14 vermeld wordt als iets dat de auteur en de lezers bekend is.*
- c. *De persoonlijke handtekening en de toelichting daarop in 2 Tess. 3:17 is zinloos, als dit niet de eerste brief is die nieuwe geadresseerden krijgen.*
- d. *Als de geadresseerden al het eschatologisch onderwijs van 2 Tess. 2:1-12 over de dag van de Heer ontvangen hebben, is de opmerking in 1 Tess. 5:1 dat het niet nodig is hun te schrijven over de tijden en gelegenheden volledig ter zake.*
- e. *De twee gedeelten die in 1 Tessalonicenzen beginnen met 'wat nu betreft', sluiten aan op onderwerpen die al aangeroerd zijn in 2 Tessalonicenzen, zoals de broederliefde (1 Tess. 4:9; vgl. 2 Tess. 3:6-15) en de al genoemde 'tijden en gelegenheden' (1 Tess. 5:1; vgl. 2 Tess. 2:1-12).*

Niet al deze argumenten zijn even sterk, en geen ervan is dwingend, integendeel. In 1 Tess. wordt bijvoorbeeld niet verwezen naar een eerder ontvangen brief, terwijl dat in 2 Tess. 2:15 wel het geval lijkt te zijn: 'Daarom, broeders, staat vast en houdt de inzettingen die u geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onze brief'. Ook het uitvoerige onderwijs in 2 Tess. 2 over de dag van de Heer en de daarover gerezen misverstanden is beter verklaarbaar wanneer de summiere opmerkingen in 1 Tess. 5 al bekend zijn. Die opmerkingen zijn summier, omdat Paulus tijdens zijn bezoek in Tessalonica al over de dag van de Heer gesproken heeft (zie 2 Tess. 2:5).

In zijn tweede brief spreekt hij daarom zijn verbazing erover uit dat zijn onderwijs, dat hij in 1 Tess. 5 bekend veronderstelt, inmiddels is weggezaakt. Dit is een reden voor de apostel om hierover in 2 Tess. 2 nu toch uitvoeriger te schrijven dan hij in 1 Tess. 5 noodzakelijk achtte. Daarmee vervallen de argumenten d) en e). En wat de broederliefde betreft: het lijkt mij geforceerd het gedeelte over de

²) F.F. Bruce, *1&2 Thessalonians*, in: *Word Biblical Commentary*, Vol. 45, Waco, Texas 1982

ongeregelden in 2 Tess. 3:6-15 te zien als iets dat kan worden samengevat met het begrip 'broederliefde'.

De andere argumenten bespreek ik hieronder:

Ad a)

Ook in 1 Tessalonicenzen wordt in de tegenwoordige tijd over vervolging gesproken (zie 1 Tess. 3:3).

Ad b)

Kennelijk is dit wangedrag na 1 Tessalonicenzen intussen verergerd en moet de apostel daarom verder gaan dan in zijn eerdere brief. Nu wordt uitvoeriger beschreven waarom een ongeregelde wandel een slechte zaak is, en ook op welke wijze deze ongeregelde, die de vermaningen uit de eerste brief niet ter harte hebben genomen, moeten worden behandeld (zie 2 Tess. 3:14-15).

Ad c)

Dat deze handtekening niet expliciet wordt vermeld in de eerste brief, betekent uiteraard niet dat die er niet gestaan heeft. In 2 Tessalonicenzen is er echter een duidelijke aanleiding om de aandacht erop te vestigen, en dat is het bestaan van brieven die ten onrechte Paulus' naam als afzender droegen (zie 2 Tess. 2:2).

De conclusie moet dan ook zijn dat er geen overtuigende argumenten zijn om van de traditionele volgorde van Paulus' beide brieven aan de Tessalonicenzen af te wijken: de meeste uitleggers gaan er daarom m.i. terecht van uit dat 2 Tessalonicenzen na 1 Tessalonicenzen is geschreven.

Oude Sporen 2020

